

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. június 3.
(OR. en)

9789/22

AGRI 225
AGRIORG 56
AGRIFIN 50

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a delegációk
Tárgy:	A mezőgazdasági piacok helyzete, különösen az Ukrajna elleni inváziót követően

A 9221/22 dokumentumra építve mellékelten továbbítjuk a delegációknak a Tanács (Mezőgazdaság és Halászat) június 13-i ülésén folytatandó megbeszélést előkészítő dokumentumot, amely – egyéb kapcsolódó információk mellett – aktualizált információkat tartalmaz az uniós mezőgazdasági piacok helyzetére vonatkozóan.

Aktualizált tájékoztatás a mezőgazdasági piacok helyzetéről

1. Az uniós mezőgazdasági ágazat továbbra is jelentős nyomás alatt áll. Ez az energia- és egyéb inputköltségeknek a már az Ukrajna elleni orosz inváziót megelőzően is tapasztalható növekedésére vezethető vissza, amit a háború és annak a mezőgazdasági termelésre, az árakra és a kereskedelemre gyakorolt következményei csak tovább súlyosbítottak. Mindazonáltal a legutóbbi szám adatok megerősítik, hogy az uniós élelmiszer-ellátás nincs veszélyben, ami az egységes piacnak és a KAP-nak köszönhető, azok ugyanis a legtöbb mezőgazdasági árucikk esetében önellátóvá tették az EU-t. Ezzel egyidejűleg egyes termékek árai rekordszintet értek el, ami kérdéseket vet fel az élelmiszereknek az alacsony jövedelmű háztartások általi megfizethetőségével kapcsolatban. A mezőgazdasági termelők árrésének zsugorodását az inputanyagok – mindenekelőtt az energia és a műtrágyák – költségeinek aránytalan mértékű növekedése miatt azonban ezek a rekordszintű árak sem képesek megakadályozni. Az Európai Tanács a legutóbbi, május 30–31-i ülésének következtetéseiben¹ elismerte a helyzet súlyosságát, és iránymutatást adott az uniós intézményeknek a további fellépéshez.
2. A Tanács részére május 18-án a 9221/22 dokumentumban nyújtott tájékoztatás folytatásaként, valamint a belső uniós mezőgazdasági piacok helyzetére vonatkozó, a tagállamok által benyújtandó és a 9870/22 dokumentumban összegyűjtött információk mellett az alább szereplő friss információkat is a delegációk figyelmébe ajánljuk:
 - Az uniós gabonapiaci helyzet egészen a közelmúltig kedvezően alakult. A mezőgazdasági termelők részére fizetett árak nagyon magas szinten álltak, és a betakarítási kilátások is meglehetősen kedvezőek voltak. Az egyes régiókban tapasztalható, hosszan tartó – és a májusi hóhullámokkal párosuló – szárazság azonban némi aggodalomra adott okot. Ez utóbbi fejlemény következtében a Bizottság gabonára vonatkozó legutóbbi előrejelzésében szereplő mennyiség több mint 2 millió tonnával csökkent (295,8-ról 293,1 millió tonnára). Ez a csökkenés főként az árpát és a kukoricát érinti (a kukorica esetében egészen idáig rekordszintű termést prognosztizáltak), és nem érinti a közönséges búzát.

¹ EUCO 21/22.

- Az uniós export kilátásai továbbra is nagyon kedvezőek. A közöségi búza uniós exportjának volumene a következő idényben az előrejelzések szerint eléri majd a 38 millió tonnát, amely a valaha mért legmagasabb szintet jelenti. Ez megerősíti annak lehetőségét, hogy a KAP hozzájárulhasson a világ élelmezésbiztonságához. A teljes gabonaexport (búza, árpa, kukorica) volumene elérheti a mintegy 54 millió tonnát (amely csak némileg marad el a 2019/20-as idény alatti 55 millió tonnás rekordtól).
 - Pozitív fejlemény, hogy az olajos magvak uniós termesztése a jelenlegi várakozások szerint jelentős mértékben bővülni fog a megnövekedett termesztési területnek köszönhetően (+6%, különösen amiatt, hogy a napraforgó-termesztés mentességet kapott az ökológiai jelentőségű területekre vonatkozó kötelezettségek alkalmazása alól), és az előrejelzések szerint a termés mennyisége is ugyanilyen mértékben (6%) fog növekedni. Ez a kedvező fejlemény lehetővé fogja tenni az uniós piac számára, hogy megbirkózzon az Ukrajnából származó olajos magvak alacsonyabb szintű rendelkezésre állása jelentette problémával.
 - Ezzel szemben az állati termékek területét illetően az elmúlt két hétben nem következett be jelentős változás. Az árak továbbra is magasak, de még mindig nem ellensúlyozzák a magas takarmány- és energiaköltségeket, amelyekkel többek között a sertéshúságazat is szembesül.
 - Hasonlóképpen, a gyümölcs- és zöldségágazatot is változatlanul érintik a növekvő inputköltségek, és bizonyos inputanyagok és egyéb anyagok rendelkezésre állásának a hiánya, valamint az exportlehetőségeknek a folytatódó háború miatti csökkenése.
3. Ami az ukrajnai helyzetet illeti, bár a kukorica, napraforgó és szójabab vetése még jelenleg is tart, a legfrissebb becslések szerint a betakarítás szintje a két héttel ezelőtti becslések szerinti 20–30%-os érték helyett akár 40–50%-kal is elmaradhat a tavalyitól. A körülményekhez képest még ez is jó eredménynek számítana.
4. Ami a gabonafélék termesztésének és kereskedelmének nemzetközi vonatkozásait illeti, a Nemzetközi Gabonatanács előrejelzése a 2022/23-as idényre a világ **búzatermésének** zsugorodását vetíti előre; a termés az előrejelzés szerint 769,0 millió tonnás mennyiséget fog elérni (ami 1,6%-os csökkenést jelent az előző évhez képest). A múlt hónaphoz képest a kilátások lefelé módosultak, mindenekelőtt India és az USA vonatkozásában, amit részben ellensúlyoztak az Ausztrália és Oroszország tekintetében jelzett növekedések. Mindenekelőtt az Afrikán és Ázsián belül jelentkező népességnövekedés miatt a globális fogyasztás szintje várhatóan mérsékelten emelkedni fog, és eléri a 780,2 millió tonnát (0,3%-os növekedés az előző évhez képest), ami potenciális új csúcst jelent, az 546,2 millió tonnás élelmiszercélú felhasználást is beleértve (+0,5%). A zárókészletek a becslések szerint 270,9 millió tonnás értékkel az elmúlt 4 év alatti legalacsonyabb szinten fognak állni (–4,0%), és e készletek 50%-a Kínának tulajdonítható. A világkereskedelem szintje várhatóan kismértékben növekedni fog, és eléri a 194,0 millió tonna értéket (+0,2%). 38 millió tonna mennyiséggel továbbra is az EU marad a legnagyobb exportőr, öt Oroszország követi majd a sorban 37 millió tonnával.

5. A 2022/23-as **kukoricatermelésre** vonatkozó előrejelzések ebben a szakaszban még rendkívül képlékenyek az ukrainai helyzet bizonytalansága és amiatt, hogy Dél-Amerikában még nem zárult le a 2021/22-es termés betakarítása. A Nemzetközi Gabonatanács előrejelzése szerint a globális termelés a 2022/23-as idény alatt az előző idény alatti rekordszintű termelésről 1183,8 millió tonnára fog csökkenni (ez 2,5%-os csökkenést jelent az előző évhez képest). Az Egyesült Államokban a szokatlanul hideg és csapadékos időjárás miatt számottevő mértékben késett a vetés, ami megnehezíti a terméshozamok előrejelzését. A termelékenység lefelé történő módosítását követően a termés mennyisége az előrejelzések szerint 367,3 millió tonna szinten fog alakulni (ez 4,3%-os csökkenést jelent). A rendelkezésre álló mennyiségek csökkenése és a magas árak miatt a kukoricafogyasztás szintje az elmúlt idény alatti rekordszintről 1200 millió tonnára – azaz 0,6%-kal – fog csökkenni; ez a mennyiség a 710,2 millió tonnás takarmánycélú felhasználást is magában foglalja (a csökkenés mértéke itt is 0,6%). A zárókészletek várhatóan 269 millió tonnára csökkennek majd (ez 5,6%-os visszaesést jelent), és a készletek 65%-a Kínának tulajdonítható. A globális készletek csökkenése és az Ukrajnából érkező mennyiségek bizonytalansága miatt a világkereskedelem volumene a 2022/23-as idényben az előrejelzések szerint 166,3 millió tonnára fog zsugorodni, ami 4,6%-os csökkenést jelent.
6. Ami a fő termelő országok gabonatermelési kilátásait illeti, **India** 2022-re eredetileg rekordmennyiségű termés betakarításával számolt, mindazonáltal a korán beköszöntött szélsőséges hőhullám károkat okozott a potenciális terméshozamban, és így a termelésre vonatkozó előrejelzést 105 millió tonnára csökkentették (ez az előző évihez képest 6 millió tonnás, azaz 4,2%-os csökkenést jelent). A belföldi készletek biztosítása és az élelmiszerárak inflációjának kordában tartása érdekében a kormány úgy határozott, hogy betiltja a búzaexportot.
7. Az **Egyesült Államokban** nagyrészt továbbra is rossz az őszi búzatermés állapota, különösen a piros keményszemű őszi (HRW) búza esetében. Ezenfelül a túlzottan csapadékos és hűvös időjárás késlelteti a tavaszi búzavetést. A kukorica ültetése is a szokásosnál lassabban halad, noha a munkálatok az utóbbi időben felgyorsultak.
8. **Braziliában** a hivatalos előrejelzés szerint a 2021/22-es idényben a száraz időjárási viszonyokkal kapcsolatos bizonyos aggályok ellenére rekordmennyiségű, 114,6 millió tonnás termés várható. A fővetésű kukoricatermést 85%-ban már betakarították, míg a másodvetésű (safrinha) kukorica betakarítása épp csak elkezdődött. A betakarítás előrehaladtával júliustól kezdve a kivitelre rendelkezésre álló készletek jelentős növekedésére lehet számítani.
9. A **gabonaárak** ismét ingadozni kezdtek, különösen a búza esetében. Azt követően, hogy India kiviteli tilalmat vezetett be a búzára vonatkozóan, az árak újabb csúcsokra emelkedtek, valamint további aggodalmat szült az egyesült államokbeli termények rossz állapota és a betakarítás lassú üteme is. Az ukrán gabonaexport számára megnyitandó tengeri folyosóval kapcsolatos híresztelések/remények és a rekordmennyiségű oroszországi búzatermésrel kapcsolatos kilátások hatására, valamint a keresletre ható gazdasági lassulástól való félelmek nyomán az árak végül csökkenésnek indultak. A határidős piacokon a közelmúltbeli magas áraknak köszönhetően elért nyereség tovább fokozta a lefelé irányuló nyomást.

10. A helyzet átfogóbb értékelése érdekében fontos szem előtt tartani a Bizottság által már javasolt és elfogadott azon intézkedéseket, amelyek célja a mezőgazdasági ágazat támogatása és annak elősegítése, hogy az EU globális élelmiszer-szolgáltatóként továbbra is maradéktalanul részt vegyen az ökológiai átállás folyamatában. Ezen intézkedések nagy részét a Bizottság „Az élelmezésbiztonság garantálása és az élelmiszerrendszerek rezilienciájának megerősítése” című, 2022. március 23-án elfogadott közleményében (COM(2022)133 final) jelentette be, és azok összefoglalása az alábbiakban olvasható:
- i. 500 millió EUR összegű támogatási csomag, többek között a válságtartalék felhasználásával, az ukrajnai háború súlyos következményei által leginkább érintett termelők támogatására. Ennek alapján a tagállamok további pénzügyi támogatást nyújthatnak a mezőgazdasági termelőknek a globális élelmezésbiztonsághoz való hozzájáruláshoz, illetve a megnövekedett inputköltségek vagy kereskedelmi korlátozások miatti piaci zavarok kezeléséhez;
 - ii. 2022. október 16-tól nagyobb összegű előlegek kifizetése a mezőgazdasági termelőknek a közvetlen kifizetések, valamint a területalapú és állattartással kapcsolatos vidékfejlesztési intézkedések esetében.
 - iii. piaci biztonsági hálót alkotó intézkedések a sertéshús piacának támogatására, tekintettel az ágazat különösen nehéz helyzetére;
 - iv. kivételes és ideiglenes eltérés, amely lehetővé teszi bármely élelmiszer- és takarmánycélú növény parlagon történő termesztését, fenntartva mindeközben a mezőgazdasági termelőknek nyújtott, környezetbarátabbá válást ösztönző támogatás teljes szintjét. Ez az intézkedés a rendelkezésre álló termékeny földterület korlátozott mérete ellenére növelni fogja az EU termelési kapacitását.
 - v. A Bizottság javaslatot tett egy új, önálló ideiglenes válságkeretre, amelyből a mezőgazdasági termelők, a műtrágyagyártók és a halászati ágazat szereplői is támogathatók. Ez lehetővé teszi állami támogatás nyújtását az inputköltségek jelentős növekedése által érintett mezőgazdasági termelőknek. A műtrágyaárakat és a mezőgazdasági termelők készleteit nyomon fogják követni annak biztosítása érdekében, hogy az uniós betakarítások ne kerüljenek veszélybe.
 - vi. A takarmányhiány kockázatának ellensúlyozása és az importellátás növelése érdekében – különösen a kukorica esetében – a Bizottság iránymutatással szolgált a tagállamoknak a 396/2005/EK rendelet 18. cikke (4) bekezdésének alkalmazását illetően azzal a céllal, hogy indokolt esetben gyorsan olyan ideiglenes nemzeti maradékanyag-határértékeket (MRL) állapíthassanak meg, amelyek ugyanakkor nem ássák alá az uniós biztonsági normákat.

- vii. Az Európai Bizottság május 20-án határozatot fogadott el az uniós gabona-, olajosmag- és rizskészletek mennyiségére vonatkozó havi adatgyűjtésről, amely közvetlenül a március 23-án előterjesztett, „Az élelmezésbiztonság garantálása és az élelmiszerrendszerek rezilienciájának megerősítése” című közleményen alapul. A határozat célja az, hogy a magas árak és az ellátással kapcsolatban érzékelt bizonytalanság által meghatározott jelenlegi helyzetben jobban figyelemmel lehessen kísérni a készletek mennyiségének alakulását.
- viii. A Bizottság 2022. május 20-án a vidékfejlesztési rendelet keretében új rendkívüli és ideiglenes intézkedésre tett javaslatot, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a 2021. és 2022. évi EMVA-előirányzataik legfeljebb 5%-át a válság által leg súlyosabban érintett mezőgazdasági termelők és/vagy mezőgazdasági kis- és középvállalkozások (kkv-k) veszteségeinek ellentételezésére használják fel.
- ix. Június 2-án az Európai Bizottság rendeletet tett közzé, amely lehetővé teszi az uniós iskolaprogram keretében nyújtott uniós támogatás belső átcsoportosítását az uniós iskolákban tanuló, lakóhelyüket elhagyni kényszerült ukrán gyermekek támogatása érdekében. A rendelet felkéri a tagállamokat, hogy vizsgálják felül a következő, 2022. augusztus 1-jétől 2023. július 31-ig tartó tanévre vonatkozó uniós támogatás iránti kérelmeiket, tekintettel a jelenlegi példa nélküli helyzetre, amely szolidaritást kíván annak érdekében, hogy enyhíteni lehessen a lakóhelyüket elhagyni kényszerült ukrán gyermekek ellátását elsődlegesen végzőkre nehezedő terheket.
- x. Mindemellett, annak tudatában, hogy az Ukrajna elleni orosz invázió hatással lehet a jövőbeli KAP programozására, a Bizottság felkérte a tagállamokat, hogy mérlegeljék a KAP stratégiai tervekhez kapcsolódó egyes kezdeti javaslataik felülvizsgálatának szükségességét. Célszerű lehet különösen megerősíteni a tervek azon elemeit, amelyek célja az ágazat rezilienciájának megszilárdítása. A Bizottság mindenekelőtt arra sűrgette a tagállamokat, hogy vizsgálják felül KAP stratégiai terveiket annak érdekében, hogy segítséget nyújtsanak a mezőgazdasági termelők számára a műtrágyák hatékonyságát optimalizáló és ezáltal a műtrágya-felhasználás mértékét csökkentő módszerek alkalmazásához. Ez konkrétan a precíziós gazdálkodás révén valósítható meg, de fontos szerepet játszik e téren az ökológiai gazdálkodás, az agroökológia és a tápanyag-gazdálkodással kapcsolatos tanácsadás és képzés révén történő hatékonyabb műtrágya-felhasználás is. A tagállamoknak e tekintetben teljes mértékben ki kell használniuk a KAP stratégiai tervükben rejlő lehetőségeket, valamint optimalizálniuk és csökkenteniük kell az egyéb inputanyagok, például az antibiotikumok és a növényvédő szerek használatát, továbbá részt kell venniük a karbonszén-dioxid-gazdálkodásban.

11. Következésképpen felkérjük a minisztereket, hogy a fenti információk és az Európai Tanács közelmúltbeli iránymutatása alapján tegyenek észrevételeket az Európában és világszinten kialakult helyzet további enyhítésére irányuló lehetséges jövőbeli intézkedésekre vonatkozóan, és közöljenek minden olyan egyéb információt, amelyet relevánsnak tartanak.
-